

ASTIGARRAGA, Jesús; USOZ, Javier (eds.). *L'économie politique et la sphère publique dans le débat des lumières*. Madrid: Casa de Velázquez, 2013. Collection de la Casa de Velázquez, 135. 335 pàgs. [17 x 24].

Els autors analitzen i destaquen la importància de l'economia política el s. XVIII i el despertar de les ciències socials; la manera com l'esfera pública, com a entitat impersonal i anònima va contribuir a transformar les estructures econòmiques i polítiques de l'Antic Règim i va poder operar amb autonomia i llibertat.

Consideren que els canvis que no foren solament a nivell nacional sino internacional, perquè hi va haver una circulació internacional d'idees.

L'obra –formada per 13 articles- tracta els aspectes fonamentals revisant dels intel·lectuals o escriptors. Cal remarcar a Espanya la figura de Jovellanos o Campomanes i les seves aportacions. Es destaca l'aparició i traducció de textos que fan referència a l'economia. Així a la primera part "Economie, politique et littératures" es tracten els gèneres literaris: manuals d'economia, llibres de viatge i escrits literaris que reflecteixen les transformacions socials d'aquell segle. Marco E. L. GUIDI i Massimo AUGELLO comenten els primers manuals per ensenyar l'economia a Itàlia, un país pioner. De totes maneres només ens centrarem en les aportacions dels autors que tracten aspectes relatius a la història d'Espanya, com Maria Victoria LÓPEZ-CORDÓN que se centra en la literatura de viatges realitzada per estrangers que visitaren la Península, com a espectadors d'una realitat que no era la seva. Molts dels relats foren polèmics, tot i que es basaven en tòpics i Espanya no era un dels països més visitats. Es feien comentaris arquitectònics i s'hi havia inclòs la filosofia pròpia. Tenien un objectiu didàctic i volien informar sobre el país. Javier USOZ es referèix als tractats econòmics, els quals substituïren els principis de força i conquesta, donant importància a la producció i el comerç. Sorgiren diferents doctrines econòmiques que buscaven una política reformista i la felicitat individual i social. Analitza una cinquantena de textos introductoris d'obres espanyoles redactats per persones vinculades a organismes: Consejo de Castilla, Sociedad de los Amigos del País, Juntas i Consolats de comerç, etc. El recolzament intel·lectual a la política reformista es considerava necessari i propagandístic.

El segon apartat: "Le débat économique et ses protagonistes" també consta de dos articles sobre història d'Espanya. Jesús ASTIGARRAGA analitza la personalitat de Pedro Rodríguez de Campomanes que va refutar les tesis desenvolupades per l'economista francès Jacques Accarias de Serione al llibre: "Les intérêts des nations de l'Europe" (1772), per defensar els interessos espanyols, ja que l'obra de Accarias mostrava la influència de les conseqüències polítiques que va tenir la guerra dels set anys (1756-1763) i proposava un programa econòmic basat en l'agricultura; volia que els interessos comercials nacionals quedessin sotmesos als internacionals. En el primer volum Accarias plantejava un conjunt de reformes per a l'economia espanyola i denunciava la seva incapacitat de crear una llibertat de comerç, per evitar el mercat de

contraban. A continuació Luis Ferran TOLEDANO GONZÁLEZ esmenta els projectes econòmics de Ramón Lázaro de Dou y Bassols (1742-1832), home que tot i que en un principi es mostrà humanista i il·lustrat, va participar a les Corts de Càdiz amb propostes reformistes, i acabà sent un reaccionari antiliberal.

A la tercera secció “Idées économiques, pays et émergence de la sphère publique”, Niccolo GUASTI torna a revisar l’actitud de Campomanes i la seva col·laboració en la formació d’un espai públic espanyol per donar-li una rellevància nova. Campomanes va considerar la relació i la necessitat de connectar l’economia i la política, sent considerat uns dels reformadors durant la nova etapa de la monarquia borbònica. S’exposen alguns aspectes de la seva biografia, i s’esmenta la influència d’Adam Smith i Robertson en el seu pensament.

El llibre inclou un ampli apartat de fonts, bibliografia i un índex onomàstic. Cal recordar també que es tracta d’un volum d’homenatge al Dr. Ernest Lluch que va encetar una línia d’investigació que tractava de relacionar els aspectes econòmics i el pensament il·lustrat. Tanmateix la resta de treballs es referèix al món europeu: Anglaterra, França, Itàlia o Portugal i tenen un interès per la seva perspectiva i la manera d’observar la problemàtica del s. XVIII.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Los autores analizan y destacan la importancia de la economía política en el s. XVIII y el despertar de las ciencias sociales; la manera como la esfera pública, como entidad impersonal y anónima contribuyó a transformar las estructuras económicas y políticas del Antiguo Régimen y pudo operar con autonomía y libertad. Consideran que los cambios no se dieron solo a nivel nacional, sino internacional, porque hubo una circulación internacional de ideas.

La obra –formada por 13 artículos- trata los aspectos fundamentales teniendo en cuenta los intelectuales y escritores. Es preciso señalar en España la figura de Jovellanos o Campomanes y sus aportaciones. Se destaca la aparición y traducción de textos que hacen referencia a la economía. Así en la primera parte “Economie, politique et littératures” se tratan los géneros literarios: manuales de economía, libros de viaje y escritos literarios que reflejan las transformaciones sociales de aquel siglo. Marco E. L. GUIDI y Massimo AUGELLO comentan los primeros manuales para enseñar la economía en Italia, un país pionero al respecto. De todos modos sólo nos centraremos en las aportaciones de los autores que tratan aspectos relativos a la historia de España, como María Victoria LÓPEZ-CORDÓN que se centra en la literatura de viajes realizada

por extranjeros que visitaron la Península, como espectadores de una realidad que no era la suya. Muchos de los relatos fueron polémicos, a pesar de que se basaban en tópicos y España no era uno de los países más visitados. Se realizaban comentarios arquitectónicos y se incluía la propia filosofía del autor. Tenían un objetivo didáctico y querían informar sobre el país. Javier USOZ se refiere a los tratados económicos, los cuales sustituyeron los principios de fuerza y conquista, dando importancia a la producción y el comercio. Surgieron diversas doctrinas económicas que buscaban una política reformista y la felicidad individual y social. Analiza unos cincuenta textos introductorios sobre obras españolas redactadas por personas vinculadas a organismos: Consejo de Castilla, Sociedad de los Amigos del País, Juntas y Consolados de comercio, etc. El apoyo intelectual a la política reformista se consideraba necesario y propagandístico.

El segundo apartado: “Le débat économique et ses protagonistes” también consta de dos artículos sobre historia de España. Jesús ASTIGARRAGA analiza la personalidad de Pedro Rodríguez de Campomanes que refutó las tesis desarrolladas por el economista francés Jacques Accarias de Serione en el libro: “Les intérêts des nations de l’Europe” (1772), para defender los intereses españoles, ya que la obra de Accarias mostraba las consecuencias políticas y la influencia que tuvo la guerra de los siete años (1756-1763); además proponía un programa económico basado en la agricultura; quería que los intereses comerciales nacionales quedaran sometidos a los internacionales. En el primer volumen Accarias planteaba un conjunto de reformas para la economía española y denunciaba su incapacidad de crear una libertad de comercio, con el fin de evitar el mercado de contrabando. A continuación Luis Ferran TOLEDANO GONZÁLEZ menciona los proyectos económicos de Ramón Lázaro de Dou y Bassols (1742-1832), hombre que aunque en un primer momento se mostró humanista e ilustrado, participó en las Cortes de Cádiz con propuestas reformistas y acabó siendo un reaccionario antiliberal.

En la tercera sección “Idées économiques, pays et émergence de la sphère publique”, Niccolò GUASTI vuelve a revisar la actitud de Campomanes y su colaboración en la formación de un espacio público español para darle una relevancia nueva. Campomanes consideró la relación y la necesidad de conectar la economía y la política, siendo considerado uno de los reformadores durante la nueva etapa de la monarquía borbónica. Se exponen algunos aspectos de su biografía, y se menciona la influencia que tuvieron Adam Smith y Robertson en su pensamiento.

El libro incluye un amplio apartado de fuentes, bibliografía y un índice onomástico. Es preciso recordar que se trata de un volumen de homenaje al Dr. Ernest Lluch quien inició una línea de investigación que trataba de relacionar los aspectos económicos y el pensamiento ilustrado. Asimismo el resto de trabajos se refiere al mundo europeo: Inglaterra, Francia, Italia o Portugal y éstos tienen un interés por su perspectiva y por el modo de observar la problemática del s. XVIII.